

[Avaleht](#) > ... > [Teie Õigused](#) > [Kuriteoohvrid](#) > [Ohvrite Õigused Riigiti](#) > 2 - Kuriteost teatamine ja minu õigused uurimisevõi kohtumenetluse ajal

2 - Kuriteost teatamine ja minu õigused uurimisevõi kohtumenetluse ajal

Kuidas ma pean kuriteost teatama?

Kuriteost võib teatada igaüks.

Üldjuhul teatatakse kuriteost prokurörile või uurimisasutusele

- isiklikult (kirjalikult või suuliselt) – suulise teate registreerib ametiasutuse töötaja, kes küsib Teilt Teie suhtes toime pandud kuriteo üksikasju ja asjaolusid, teavet teo toimepanija isiku kohta ja mis tahes tõendeid, mis Teil võivad olla;
- telefoni teel – politsei hoiab käigus tasuta abitelefoni, kuhu helistades tunnistajad ja ohvrid saavad teatada kuriteost anonüümselt. Abitelefoni number on 003680555111 ja Budapesti politseiprefektuuri partnerid võtavad sellel kuriteoteateid vastu ööpäev läbi. Ungarikeelset lisateavet abitelefoni kohta leiab Ungari politsei ametlikult veebisaidilt <http://www.police.hu/en>;
- mis tahes muud sidevahendit kasutades, sealhulgas valides ELi hädaabinumbri 112.

Kuriteoteate võib vastu võtta ka mõni muu ametiasutus või kohus, kes on kohustatud edastama selle uurimisasutusele. Kui teade eeldab viivitamatut tegutsemist, tuleb see vastu võtta.

Kõik esitatud kuriteoteated registreeritakse kohe.

Võite teatada kuriteost anonüümselt – oma isiku- või kontaktandmete esitamine ei ole kohustuslik. Teie teade peab sisaldama kuriteo üksikasju. Ametiasutused ei nõua kuriteost teatamisel spetsiaalse vormi kasutamist.

Kuriteost teatamiseks ei ole ette nähtud kindlat tähtaega, kuid ametiasutused lükkavad Teie teate tagasi, kui Te esitate selle pärast teatud ajavahemiku möödumist. See ajavahemik (nn aegumistähtaeg) on tavaliselt sama pikk kui asjaomase süüteo eest määratava maksimumkaristuse kestus, kuid vähemalt viis aastat.

Mõne kuriteo puhul võite esitada ka eraldi avalduse, kus nõuate sõnaselgelt kuriteo toimepanija karistamist. Sellise avalduse esitamiseks on Teil pärast teo toimepanija isiku teadasaamist aega 30 päeva.

Kuidas ma oma juhtumi kohta teavet saan?

Kaebuse esitajat või – juhul kui kaebust ei esitanud ohver, kuid tema isik on teada – ohvrit teavitatakse eeluurimise algatamisest.

Kaebuse esitajat ja tsiviilhagejat tuleb teavitada kuriteoteate tagasilükkamisest.

Kohus teeb otsuse ja annab Teile teavet järgmise kohta:

- Teie ase-erasüüdistajaks hakkamise taotluse tagasilükkamine;
- menetluse lõpetamine, kui Teie kui erasüüdistaja esitatud kuriteoteate alusel algatatud eeluurimine ei olnud edukas.

Eeluurimise ajal võib politsei või prokurör teavitada Teid

- uurimistoimingutest;
- juhtumi jaoks eksperdi määramisest;
- õigusrikkujale lähenemiskeelu väljastamisest.

Kuriteohvrina on Teil hulk eelisõigusi, mis võimaldavad Teil saada eeluurimise kohta teavet:

- võite olla kohal (kuid Teie kohalolek ei ole kohustuslik) ekspertide ärakuulamisel, kuriteopaiga või -objekti ülevaatamisel, tõendite saamiseks katsete tegemisel ja kahtlusaluse valikäratundmiseks esitamisel ning Teid tuleks sellistest toimingutest teavitada, kuid sellisest teavitamisest võidakse loobuda, kui seda õigustab uurimistoimingu kiireloomulisus, ja sellest tuleb loobuda, kui menetluses osaleva isiku kaitset ei ole võimalik muul viisil tagada;
- võite tutvuda kõikide nende uurimistoimingute protokollidega, mille juures Teil on lubatud viibida, ja võite tutvuda ka muude dokumentidega, kui see ei ole vastuolus eeluurimise huvidega;
- selliste uurimistoimingute puhul, mille juures viibimine on Teile kohustuslik või lubatud, võib Teie kõrval olla ka Teie esindaja, toetaja ja – kui see ei kahjusta menetluse huve – Teie määratud täisealine isik; kui Teid küsitatakse tunnistajana, võib lisaks Teie huve esindavale advokaadile olla Teie kõrval ka Teie määratud täisealine isik;
- Teil on õigus sellele, et Teie taotluse korral teavitatakse Teid Teiega seotud kuriteo puhul
  - eelvangistuses viibiva isiku vabastamisest või põgenemisest,
  - vangi mõistetud isiku tingimisi või lõplikust vabastamisest, põgenemisest või vanglakaristuse kandmise katkestamisest,
  - vahi alla võetud isiku vabastamisest, põgenemisest või vahi all hoidmise katkestamisest,
  - ajutiselt sundravil viibiva isiku vabastamisest või põgenemisest,
  - sundravil viibiva isiku vabastamisest, loata lahkumisest või kohanemispuhkusest,
  - noore õigusrikkuja ajutisest või alalisest vabastamisest noorte eri-õppekasvatusasutusest, sealt loata lahkumisest või hariduse omandamise katkestamisest;
- võite saada koopia eksperdiarvamustest ja dokumentidest, mis käsitlevad uurimistoiminguid, mille juures Teil on seadusest tulenev õigus viibida; muude dokumentide koopia võite saada vaid juhul, kui see ei ole vastuolus eeluurimise huvidega, ja alles pärast seda, kui olete andnud tunnistajana ütlusi; pärast menetluse lõppemist võite taotluse korral saada koopia kõikidest politsei või prokuröri koostatud dokumentidest;
- võite tutvuda pärast eeluurimise lõppemist menetlustoimikuga, esitada taotlusi ja teha tähelepanekuid.

Kas mul on õigus õigusabile (uurimise või kohtumenetluse ajal)? Millistel tingimustel?

Jah.

Kriminaalmenetlustes annab riik õigusabi raames järgmist abi:

- ase-erasüüdistaja vabastamine kulude kandmisest;
- advokaat kannatanu, erasüüdistaja, eraõigusliku menetlusosalise ja muude huvitatud isikute ning ase-erasüüdistaja esindamiseks.

Teil on õigus sellisele abile, kui Teid peetakse vastavalt õigusabi seadusele puudust kannatavaks isikuks, kuid õigus kasutada enda esindajana advokaati antakse puudust kannatavale ohvrile, erasüüdistajale või muule huvitatud isikule vaid siis, kui ta ei suuda juhtumi keerukuse, õiguslaste teadmiste puudumise või muude isiklike asjaolude tõttu oma menetlusõigusi ise tõhusalt rakendada.

Abitaotluse võib esitada õigusabiteenistusele, täites ühes eksemplaris selleks ette nähtud vormi. Taotleja peab lisama sellele abikõlblikkust kinnitavad dokumendid ja/või ametlikud tõendid või esitama enda abikõlblikkust tõendava ametliku kaardi.

Abitaotluse võib esitada õigusabiteenistusele kõige hiljem kohtumenetluse ajal, enne lõpliku otsuse tegemiseks peetavat istungit.

Kui õigusabiteenistus lubab Teil kasutada õigusabi, võite valida sel otstarbel sisse seatud registrist endale õigusabi osutaja.

Kas mul on õigus nõuda kulude hüvitamist (uurimises või kohtumenetluses)

osalemise eest)? Millistel tingimustel?

Jah.

Kui Te osalete menetluses ohvri, erasüüdistaja, ase-erasüüdistaja või tsiviilhagejana, hüvitatakse järgmised Teil või Teie esindajatel tekkivad kulud:

- sõidu- ja majutuskulud;
- kulud, mis on seotud arvamuse saamisega eksperdilt, kelle Te olete prokuröri/kohtu nõusolekul ise kutsunud;
- menetluse täieliku või osalise video- või audiosalvestamisega või stenografeerimisega seotud kulud;
- menetlustoimiku ühe koopia hankimise kulud;
- kommunikatsioonikulud (telefon, faks, post, muu);
- esindajate kulud.

Oma kulud ning oma esindajate kulud ja lõivud tasute Te ise, olenemata sellest, milline on Teie roll menetluses.

Kulud, mis tekivad seoses sellega, et osalete menetluses tunnistajana (sõidukulud, majutuskulud, elamiskulud, töölt puudumisega seotud kulud), hüvitatakse Teie taotluse korral.

Sõidukulud: kulud, mis on tunnistajal tegelikult tekkinud sõitmisel oma elukohast ärakuulamise paika ja sealt tagasi.

Majutuskulud: kui tunnistaja ärakuulamine algas sellisel kellaajal, et tunnistajal tuli alustada sõitu oma elukohast ärakuulamise paika õhtul, hüvitatakse tunnistaja kulud, mis on seotud majutusega kommertsalustel tegutsevas majutuskohas või peremajutuses.

Elamiskulud: need kulud hüvitatakse tunnistajale juhul, kui tal on õigus saada hüvitist majutuskulude katmiseks või kui sõit tunnistaja elukohast ärakuulamise toimumise paika ja sealt tagasi koos ärakuulamisega võtab ühe päeva jooksul aega enam kui kuus tundi.

Töölt puudumisega seotud kulud: tunnistajal, kellele ei maksta tasu päevade eest, mis ta on viibinud ärakuulamise tõttu töölt eemal, on õigus saada puudunud päevade, sealhulgas sõidule kulunud päevade eest hüvitist, mille suurus on 1,5 % minimaalsest pensionist tunnis.

Tunnistaja, kes viibis ekspertiisi tegemise juures, peab saatma kulusid tõendavad dokumendid ekspertiisi tellinud ametiasutusele või kohtule, kes määrab hüvitise suuruse kindlaks pärast eksperdiavamuse saamist.

Kui Te olete esitanud tsiviilhagejana tsiviilnõude, annab kohus juhul, kui ta oma otsuses Teie nõuet toetab, süüdistatavale korralduse kanda Teie kulud ning Teie esindaja kulud ja lõivud. Kui kohus toetab nõuet osaliselt, on süüdistatav kohustatud maksma proportsionaalse osa kuludest.

Kui Te olete algatanud ase-erasüüdistajana süüdistusmenetluse ja kohus mõistab süüdistatava süüdi, annab kohus süüdistatavale korralduse kanda Teie kulud ning Teie esindaja kulud ja lõivud.

Kas ma võin edasi kaevata, kui juhtumi uurimine lõpetatakse enne kohtusse jõudmist?

Ohver võib esitada seaduses kindlaks määratud juhul apellatsioonkaebuse, kui uurimisasutus või prokuratuur on lükanud kuriteoteate tagasi või lõpetanud eeluurimise. Kuriteoteate tagasilükkamise korral võib ohver taotleda eeluurimise teostamist vaid siis, kui ta esitas kuriteoteate ise.

Kuriteoteate tagasilükkamise või eeluurimise lõpetamise otsuse võib vaidlustada kaheksa päeva jooksul pärast otsuse teatavaks tegemist. Kui otsuse teinud uurimisasutus või prokuratuur ei ole vaidlustamisega nõus, peab ta edastama selle prokuröri, kellel on õigus seda hinnata. Otsuse puhul, mille prokurör on teinud vaidlustamise kohta, ei saa kohaldada täiendavaid õiguskaitsevahendeid.

Kas ma võin osaleda kohtumenetluses?

Pärast süüdistusest teavitamist määrab kohus kindlaks kohtuistungil toimumise kuupäeva ning teeb istungi jaoks ning kohtukutsete ja teadete esitamiseks ettevalmistusi. Isikutele, kelle istungil viibimine on kohustuslik, saadetakse kohtukutse ja neile, kellel on seaduse alusel lubatud seal viibida, saadetakse teade.

Istungil tõendite esitamise korra määrab kindlaks kohus. Tõendamismenetlus algab süüdistatava ülekuulamisega ja ohver on tavaliselt tunnistajate seas esimene, kes ära kuulatakse. Tunnistaja küsitlemisel ei tohi kohal viibida ükski teine tunnistaja, keda ei ole veel küsitletud. Ohvri kui tunnistaja küsitlemisel võib teha sellest eeskirjast siiski erandi. Ohvri seaduslik esindaja võib olla kohal kogu kohtumenetluse vältel, et ohvrit oleks võimalik tema kaudu teavitada ükskõik millises tõendamismenetlusest, mis toimus ohvri kohalviibimiseta.

Milline on minu ametlik roll õigussüsteemis? Kas ma olen või kas ma saan valida, et ma olen: ohver, tunnistaja, tsiviilhageja või erasüüdistaja?

Menetlusõiguse alusel võib ohver osaleda kriminaalmenetluses järgmises neljas rollis:

- tunnistaja – isik, kes võib olla teadlik asjaoludest, mis vajavad tõendamist;
- tsiviilhageja – ohver, kes esitab kriminaalmenetluses tsiviilnõude (kõige sagedamini kahjunõude);
- erasüüdistaja – mõne seaduses kindlaks määratud kuriteo puhul võib ohver algatada süüdistusmenetluse erasüüdistajana ise;
- ase-erasüüdistaja – mõne seaduses kindlaks määratud kuriteo puhul, mille korral tavaliselt esitab süüdistuse prokurör, võib ohver prokuröri esindada.

Kui seda peetakse tõendamismenetluses vajalikuks, kohustatakse ohvrit andma ütlusi või panustama menetluse seaduses kindlaks määratud juhtudel ja vahenditega muul viisil. Seevastu erasüüdistaja või ase-erasüüdistaja lähtub tsiviilhagejana tegutsedes vaid ohvri otsustest.

Millised on minu õigused ja kohustused seoses minu rolliga?

Ohvril on kriminaalmenetluse igas etapis õigus

1. viibida menetlustoimingute juures ja tutvuda menetluse käigus endaga seotud dokumentidega (v.a juhul, kui seaduses on sätestatud teisiti);
2. esitada igas menetluse etapis ettepanekuid ja vastuväiteid;
3. saada kohtult, prokuröri ja uurimisasutuselt teavet oma õiguste ja kohustuste kohta kriminaalmenetluse ajal;
4. taotleda seaduses kindlaks määratud juhtudel õiguskaitsevahendi kohaldamist;
5. saada endaga seotud kuriteo puhul taotluse korral teavitatud eelvangistuses viibiva isiku, vangi mõistetud või sundravile saadetud süüdistatava vabastamisest või põgenemisest.

Kui uurimisasutus, prokurör või kohus peab seda tõendamismenetluses vajalikuks, kohustatakse ohvrit andma ütlusi või panustama menetluse seaduses kindlaks määratud juhtudel ja vahenditega muul viisil. See tähendab eeskätt kohustust anda ütlusi, millest tehakse erand, juhul kui ohvrit ei tohi tunnistajana ära kuulata (nt kutsesaladuse hoidmise kohustuse korral) või kui ohver võib keelduda ütluste andmisest (nt kui ohver on süüdistatava sugulane või kui ohvril tuleks anda ütlusi enda või oma sugulase vastu).

Ohver võib osaleda kriminaalmenetluses tsiviilhagejana ja ta võib anda teada oma kavatsusest esitada tsiviilnõue (tavaliselt kahjunõue) juba kuriteost teatamise ajal. Tsiviilnõude esitamisel ei tule tasuda lõivu. Sellisel juhul teeb kohus otsuse süüdistatava kriminaalvastutuse ja tsiviilnõude kohta ühe ja sama kriminaalmenetluse raames, mille eelis tsiviilhageja jaoks seisneb selles, et ta ei pea algatama tsiviilmenetlust. Tsiviilhageja võib teha kriminaalmenetluse käigus ettepaneku süüdistatava vara arestida, kui on mõistlik alus eeldada, et nõude rahuldamisel tekib probleeme.

Teatavate seaduses kindlaks määratud kuritegude puhul (rünnak, eraelu puutumatus rikkumine, kirjavahetuse konfidentsiaalsuse rikkumine, laim ja lugupidamatus) võib ohver tegutseda erasüüdistajana. Nende kuritegude puhul peab ohver teatama kuriteost 30 päeva jooksul pärast seda, kui ta on teada saanud õigusrikkuja isiku. Kuriteoteles peab ohver esitama kuriteo kohta kõik tõendid ja selgelt märkima, kas ta soovib kurjategija

karistamist.

Kuriteost võib teatada kohtule suuliselt või kirjalikult. Kohus määrab eeluurimise, kui teo toimepanija isik, isikuandmed või elukoht ei ole teada või kui on vaja kindlaks teha tõendite asukoht. Kohus lõpetab menetluse, kui õigusrikkuja isikut ei olnud võimalik eeluurimise käigus välja selgitada.

Kohus määrab kindlaks isikliku ärakuulamise, kus ta püüab ohvrit ja kohtualust lepitada. Kui lepitamiskatse on edukas, lõpetab kohus menetluse; vastasel juhul jätkub juhtumi menetlemine avaliku kohtumenetluse raames.

Kui ohver võtab süüdistuse tagasi või loobub sellest, menetlus lõpetatakse. Samad tagajärjed on sellel, kui ohver ei ilmu isiklikule ärakuulamisele või kohtuistungile ega esita eelnevalt kaalukat vabandust või kui ohvrit ei ole võimalik kohtusse kutsuda, sest ta ei ole teatanud oma aadressi muutumisest.

Erasüüdistajal on täielikud süüdistusmenetluse algatamisega kaasnevad õigused, sealhulgas õigused, mida saab kasutada menetluse ajal, ja õigus õiguskaitsevahendile kohtu tehtud otsuste puhul.

Kui kõik eeluurimise ajal kättesaadavad õiguskaitsevahendid on ära kasutatud, võib ohver mõnel juhul tegutseda ase-erasüüdistajana ja kohtus ise süüdistajana üles astuda. Te võite tegutseda ase-erasüüdistajana muu hulgas siis, kui kuriteoteade lükati tagasi või kui eeluurimine peatati põhjusel, et tegu ei liigitunud kuriteoks, või kui on olemas mis tahes alus, mille tõttu on välistatud teo karistatavus (nt sundimine ja ähvardamine, eksimus, seaduslik enesekaitse või ähvardav oht). Kui juhtumi puhul on seaduse alusel võimalik tegutseda ase-erasüüdistajana, annab vaidlustuse üle otsustav prokurör sellest ohvrile eraldi teada.

Kui vaidlustus lükatakse kuriteoteate tagasilükkamise või eeluurimise lõpetamise tõttu tagasi, lubatakse ohvril tutvuda prokuröri ametlikes tööruumides tema suhtes toime pandud kuriteoga seotud dokumentidega. Ase-erasüüdistajana tegutsev ohver võib esitada 60 päeva jooksul pärast oma vaidlustuse tagasilükkamist juhtumit menetlenud esimese astme kohtu juures tegutsevale prokuratuurile ettepaneku esitada süüdistus. Ase-erasüüdistaja on kohustatud kasutama õigusesindajat (advokaati). Süüdistuse esitamise ettepaneku vastuvõetavuse üle otsustab kohus.

Kas ma võin kohtumenetluse ajal teha avalduse või anda tunnistusi? Millistel tingimustel?

Ohvril on õigus sellele, et ta kuulatakse kriminaalmenetluse käigus ära. Vastavalt seadusele ei ole ohvril mitte üksnes õigus, vaid ka kohustus teha omal äranägemisel tõendamismenetluses koostööd. Ohver võib anda ütlusi ja esitada tõendeid ka muul viisil (nt esitada ametiasutusele dokumentaalseid tõendeid). Ohver võib esitada igas menetluse etapis ettepanekuid ja vastuväiteid. Üldjuhul küsitletakse ohvrit tunnistajatest esimesena.

Pärast seda, kui prokurör on esitanud süüdistuse, võib ohver sõna võtta ning öelda, kas ta taotleb süüdistatava kriminaalvastutusele võtmist ja karistamist. Tsiviilhageja võib teha avalduse seoses täitmisele pööratava tsiviilnõudega.

Millist teavet mulle antakse kohtumenetluse ajal?

Enne kohtuistungit võib istungile kutsutud tunnistaja võtta asjakohase teabe saamiseks ühendust kohtus töötava tunnistajate toetajaga. Tunnistajate toetaja on kohtuhaldur, kes jagab tunnistajatele teavet ütluste andmise kohta ja hõlbustab selleks vajalikku kohtuskäimist. Tunnistajate toetaja ei anna teavet juhtumi kohta ja ta ei tohi tunnistajat mõjutada.

Kriminaalmenetluses on ohvril õigus saada teavet oma õiguste ja kohustuste ning juhtumi kohta, samuti – v.a juhul, kui seaduses on sätestatud teisiti – viibida menetlustoimingute juures ja tutvuda tema suhtes toime pandud kuriteoga seotud dokumentidega ning saada neist dokumentidest pärast eeluurimise lõpuleviimist koopia.

Ohvrit tuleb teavitada süüdistusest, temaga seotud mis tahes otsusest ja lõplikust otsusest.

Kas mul on võimalik tutvuda menetlustoimikuga?

Ohvril on õigus tutvuda tema suhtes toime pandud kuriteoga seotud dokumentidega ja saada nende koopia ükskõik millal pärast eeluurimise lõpuleviimist.

Kohus peab tagama dokumentidega tutvumise õiguse viisil, millega välditakse eraelu puudutavate andmete tarbetut avalikustamist. Dokumentide koopiade väljastamist võib piirata siiski vaid kaalutlustel, mis on seotud inimväärikusega, isikuõigustega ja õigusega lugupidavale kohtlemisele.

■ Viimati uuendatud: 18/07/2025

Käesoleva veebilehe asjaomaseid keeleversioone haldavad asjaomased liikmesriigid. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Euroopa Komisjon ei võta vastutust selles dokumendis sisalduva ega viidatud teabe ega andmete eest. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.